

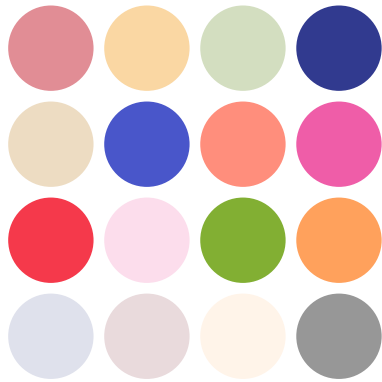
Rätt sak i rätt tid

En rapport om barns tidiga signaler, risker och behov av stöd i rätt tid.

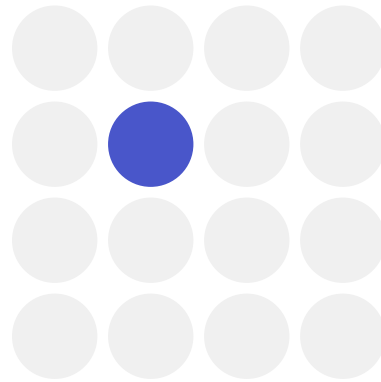
Bygger på barns egna svar i Ommej

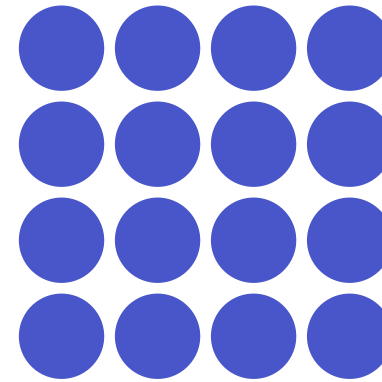
Vem ser hela barnet?

Barnets dag

Det vuxna ser

Det vuxna antar

När vuxna inte får hela bilden ökar risken att behov och svårigheter missas. Rapporten visar varför barnets egen berättelse behöver väga tyngre i mötet med vuxna.

När barnens perspektiv formar besluten

Barns signaler går ofta att se tidigare – om vi lyssnar bredare.

Barns behov och risker uppstår sällan i ett enda område. Ofta visar sig signalerna samtidigt i skolan, hemma, i nätverket eller i barnets eget mående. För att förstå situationen bättre behöver barnets egen berättelse få ta större plats.

Den här rapporten bygger på barns egna svar i Ommej, en digital tjänst där barn och unga får beskriva sin situation utifrån sitt eget perspektiv, och visar hur olika signaler ofta hänger ihop. När barnens perspektiv görs synligt tidigare ökar möjligheten att upptäcka behov i tid, förstå helheten bättre och sätta in rätt stöd.

Det handlar ytterst om att göra rätt sak i rätt tid – för barnet, för familjen och för de verksamheter som behöver samverka och förstå barnets situation som helhet.

”

När barnens egen berättelse får större plats blir det lättare att förstå helheten och agera i tid.

Nicolina Fransson, grundare & VD på Ommej

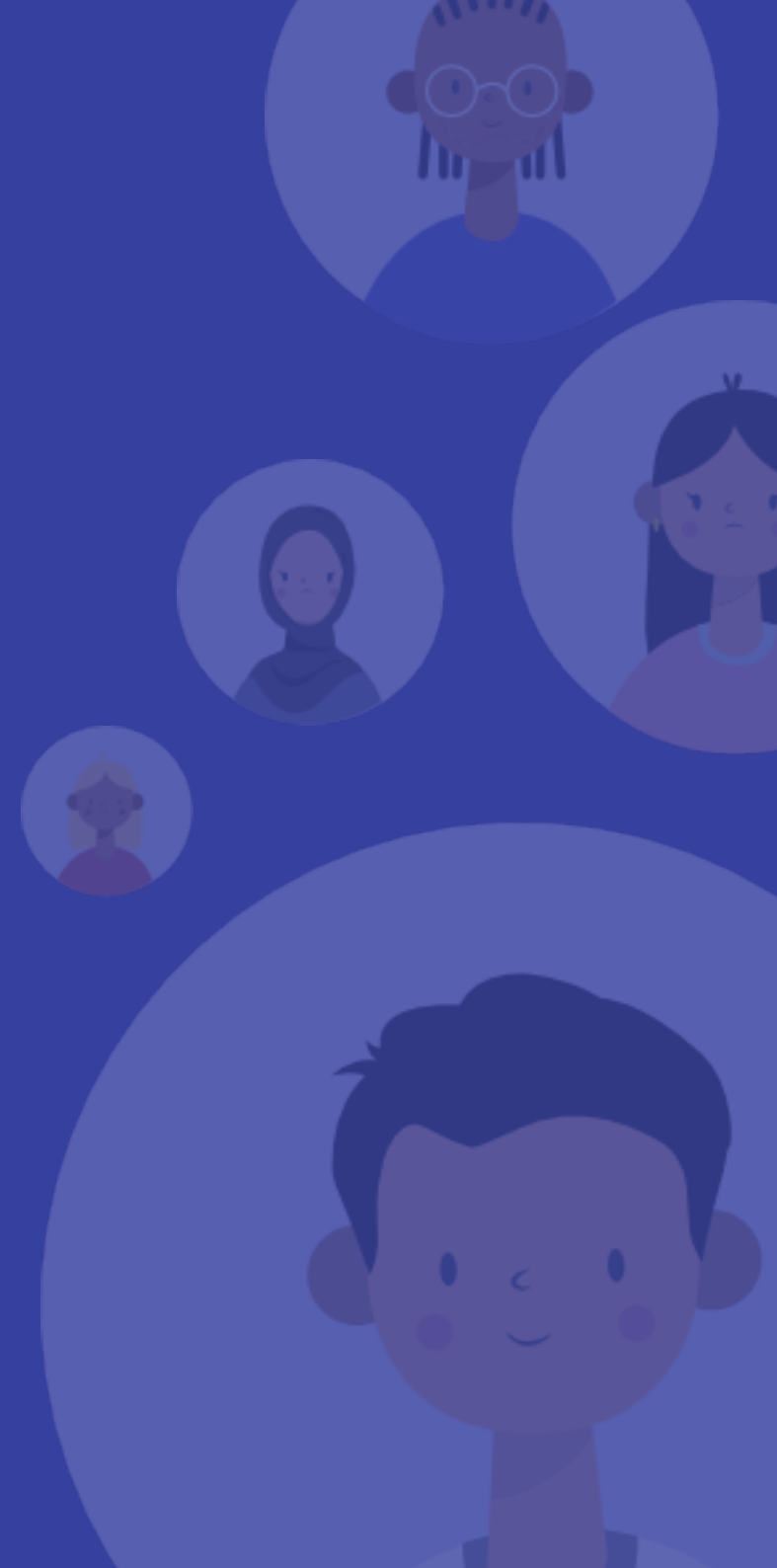

3000+

Barn och unga har påbörjat
sin berättelse i Ommej

 Rapporten visar bara en del av bilden

Med Ommej går det att förstå mer – till exempel vilka behov som återkommer i olika grupper av barn, hur signaler hänger ihop och vad som annars riskerar att förbli osynligt.

Vi trodde att vinsten främst skulle vara snabbare processer. Det vi inte förutsåg var hur positivt relationerna i familjen skulle påverkas när barnets röst verkligen fick ta plats.

- Socialsekreterare

INNEHÅLL

Tjänsten

Ommej 6

Det dynamiska frågeträdet 7

Metod

Så läser du rapporten 8

Hur svaren har grupperats 9

Översikt

Rapporten i siffror 10

När signaler upptäcks tidigt 11

Skolan 12

Ekonomisk oro 16

Nätverk och utsatthet 18

Barnens röst 21

Avslutning

Tre centrala insikter 22

Barns liv hänger ihop – stödet behöver göra detsamma 23

TJÄNSTEN

Ommej

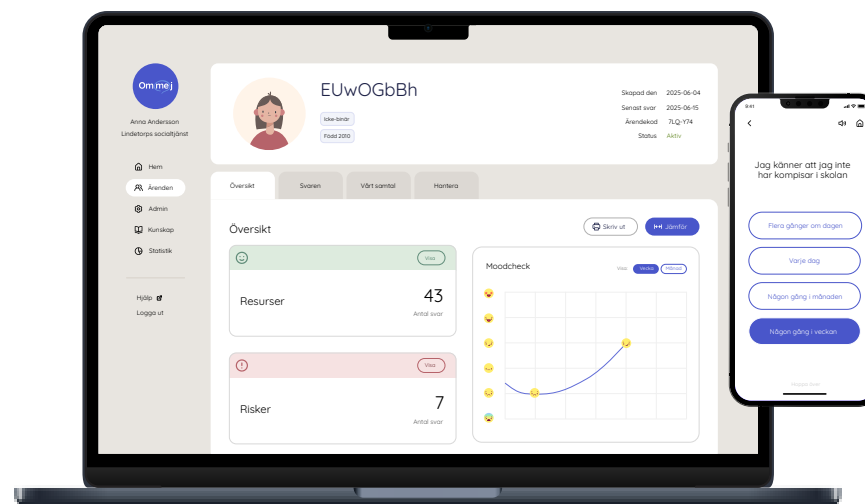
Ommej är en digital tjänst där barn och unga får möjlighet att berätta om sin situation utifrån sitt eget perspektiv. Alla barn och unga kan använda tjänsten för att beskriva sin vardag, sin oro, sina behov och det som fungerar bra. Barnet kan sedan själv välja att dela sin berättelse med en verksamhet som använder Ommej eller med en viktig vuxen.

En viktig utgångspunkt är att barnet inte ska behöva berätta samma sak flera gånger. När barnets berättelse delas kan den i stället bli en röd tråd mellan olika vuxna och verksamheter och skapa bättre förutsättningar för samverkan kring barnet. Det gör det lättare för olika verksamheter att förstå barnets situation utifrån en gemensam helhetsbild, i stället för att varje del förstås var för sig.

Ommej används av verksamheter inom skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård. Tjänsten kan användas både för att förstå ett enskilt barns situation och för att synliggöra mönster i grupper av barn utifrån deras samlade situation. På så sätt blir det möjligt att upptäcka behov tidigare, förstå grundproblem bättre och skapa stöd som håller ihop – både inom och mellan verksamheter.

”
Om Ommej funnits när jag gick i skolan hade det kunnat bli annorlunda, så mycket enklare allt hade varit då!

Ungdom med NPF

TJÄNSTEN

Det dynamiska frågeträdet

Ommej bygger på ett dynamiskt frågeträd där barnets egna svar styr vilka följdfrågor som ställs. Det innebär att kartläggningen anpassas efter det som är relevant för just det barnet eller den unge, i stället för att alla får samma frågor i ett fast formulär. På så sätt blir det möjligt att kartlägga många relevanta områden i livssituationen och att fånga både risker, behov och resurser. Eftersom frågorna är dynamiska får inte alla barn samma frågor, vilket innebär att n redovisas separat för varje central fråga eller analys.

”
När vi använde Ommej började ungdomen plötsligt svara. Det gjorde att vi fick syn på sådant som vi annars hade riskerat att missa.

- Socialsekreterare

METOD

Så läser du rapporten

Rapporten bygger på barns egna svar i Ommej. Analysen visar både hur vanliga olika svar är och vilka svar som oftare förekommer tillsammans.

Vad betyder samvariation?

När två svar samvarierar betyder det att de ofta förekommer samtidigt. Det kan till exempel handla om att barn som beskriver svårigheter i skolan också oftare beskriver lägre framtidstro eller svagare självbild. Samvariation visar alltså mönster i materialet men berättar inte i sig att den ena faktorn orsakar den andra.

Varför har vissa svar grupperats?

Barns situationer är sällan avgränsade till ett enda område. För att göra materialet mer överskådligt har vissa närliggande svar slagits ihop till samlade mått. Det gör det lättare att se återkommande mönster och jämföra grupper.

Metod

- ✓ **Underlag:** svar i Ommej från 2104 barn mellan 5-24 år
- ✓ **Syfte:** att ge ett tydligare underlag för att förstå barns situation och behov av stöd
- ✓ **Urvalsgrupp (n):** n varierar mellan olika analyser och redovisas för varje fråga, eftersom alla barn inte får samma frågor
- ✓ **Analys:** visar både frekvenser och samvariation
- ✓ **Tolkning:** resultaten visar mönster, inte säkra orsakssamband

METOD

Hur svaren har grupperats

De samlade mått som används i rapporten bygger inte på en godtycklig gruppering av frågor. De har tagits fram genom analys av vilka svar som ofta förekommer tillsammans i materialet. För att göra resultaten mer överskådliga har dessa svar slagits samman till samlade mått.

Belastning i barnets nätverk

Ett samlat mått på belastning i barnets nära nätverk. Ett barn räknas till gruppen med nätverksbelastning om barnet har markerat minst en signal om alkohol, droger, fängelse eller olagliga handlingar i sitt nära nätverk.

Ekonomisk belastning

Ett samlat mått på ekonomisk utsatthet i barnets vardag. Ett barn räknas till gruppen med ekonomisk belastning om barnet har markerat minst en signal om ekonomisk oro eller ekonomiska svårigheter, till exempel oro för pengar eller att inte ha råd med sådant som behövs.

Övriga analyser i rapporten

Övriga frågor redovisas var för sig eller jämförs med centrala utfall, till exempel framtidstro och självbild. På så sätt går det att se vilka signaler som oftare förekommer tillsammans.

Rapporten hjälper att förstå

- ✓ Hur vanligt något är
- ✓ Vad som ofta hänger ihop med vad
- ✓ Vilka signaler som behöver upptäckas tidigt

ÖVERSIKT

Rapporten i siffror

Rapporten bygger på barns egna svar i Ommej. Här presenteras några nyckeltal som ger en överblick över underlaget.

2104

Barn och unga ingår i rapporten

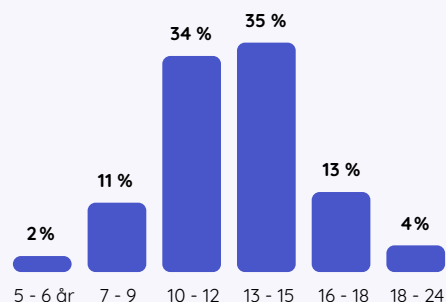

114

Svar i snitt per barn

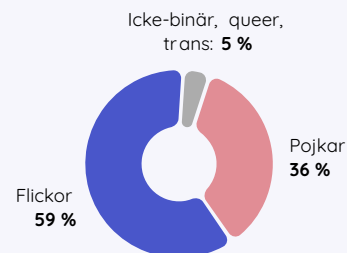
Åldersfördelning

De flesta barn i underlaget är mellan 10 och 15 år.

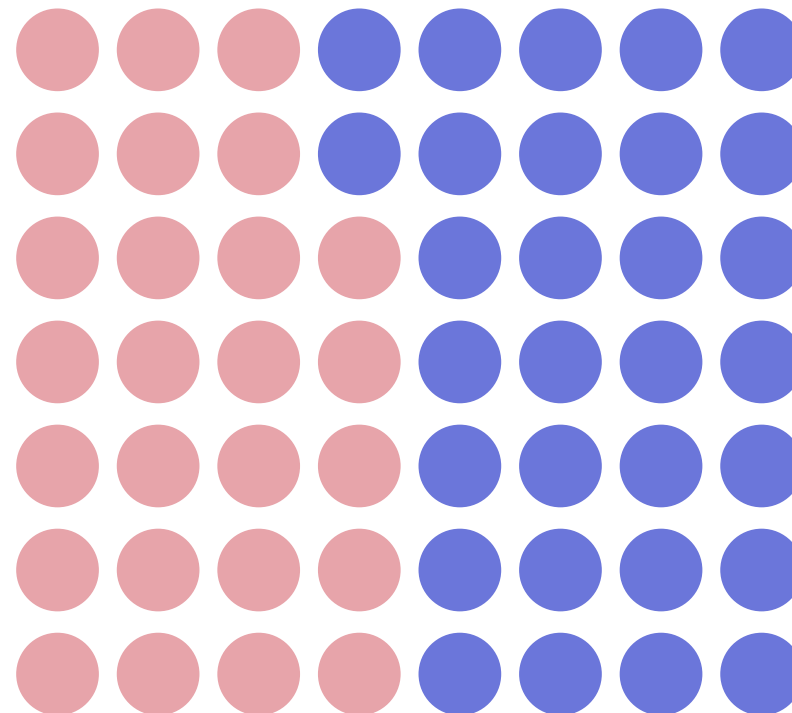

Könsfördelning

I underlaget är flickor den största gruppen.

Nästan lika många barn signalerar behov – oavsett om de har kontakt med en verksamhet eller inte.

42 % av barnen har laddat ner appen själv och är inte kopplade till någon verksamhet. Av dessa har **8 av 10** angett saker som oroar eller som de önskar hjälp med och har i snitt **14** risksvar.

58 % av barnen är kopplade till en verksamhet. Av dessa har **9 av 10** angett saker som oroar eller som de önskar hjälp med och har i snitt **15** risksvar.

ÖVERSIKT

När signaler upptäcks tidigt minskar kostnaderna för sena insatser

När barns behov inte fångas upp i tid kan konsekvenserna bli allvarliga – för barnet, familjen och samhället. Samhällsekonomiska analyser visar att långvarig problematik kan innebära mycket stora kostnader över tid, ofta uppskattade till omkring 10–20 miljoner kronor per individ.

Tidig identifiering leder till:

- ✓ minskat behov av kostsamma sena insatser
- ✓ lägre risk för långvarigt utanförskap
- ✓ bättre användning av kommunens resurser

Källa: Nilsson & Wadeskog, socioekonomiska analyser av utanförskap; MUCF 2022.

Skolan

Skolan är ofta den plats där signaler först blir synliga. Men det som märks i skolan handlar sällan bara om skolan. I barnens svar ser vi att hur barnet har det i skolan också hänger ihop med hur barnet ser på sig självt och på sin framtid.

🔍 Så läser du skolkapitlet

I det här kapitlet visar vi hur tre centrala skolfrågor hänger ihop med självbild och framtidstro. Det ger oss en bättre förståelse för vad skolsignaler kan säga om barnets situation.

På de följande sidorna visar vi:

- hur skolfrågor samvarierar med självbild och framtidstro
- hur resultaten skiljer sig mellan flickor och pojkar
- hur skolsvårigheter också hänger ihop med annan belastning, till exempel ekonomisk belastning och belastning i barnets nära nätverk

I jämförelserna ställs svarsalternativen "alltid" och "ofta" mot "aldrig". Svarsalternativet "ibland" har ej tagits med.

SKOLAN

När barn inte känner att de klarar skolan syns ofta fler svårigheter

När barn själva beskriver att de inte klarar skolan handlar det sällan bara om skolan. I barnens svar ser vi att denna signal ofta förekommer tillsammans med lägre framtidstro, svagare självbild och annan belastning i barnets livssituation.

Klarar skolan (56 %)

Hög framtidstro

Positiv självbild

Klarar inte skolan (12 %)

Hög framtidstro

Positiv självbild

Fråga: Jag känner att jag klarar av skolan (n=800)

♀ Könnskillnad

Bland barn som inte känner att de klarar av skolan:

22 % av flickorna

10 % av pojkarna

☁ Annan belastning

Bland barn som inte känner att de klarar av skolan:

37 % har belastning i barnets nära nätverk jämfört med 20 % bland barn som känner att de klarar skolan

42 % har ekonomisk belastning jämfört med 25 % bland dem som klarar skolan

SKOLAN

När barn inte säger till riskerar svårigheter att förbli osynliga

En viktig signal i barnens svar är att vissa barn inte säger till när de inte hänger med. Det kan handla om att barns svårigheter lätt förblir osynliga. När svårigheter inte uttrycks öppet ökar risken att de växer utan att fångas upp i tid.

Vågar säga till (51 %)

Hög framtidstro

Positiv självbild

Vågar inte säga till (21 %)

Hög framtidstro

Positiv självbild

Fråga: Jag vågar säga till när jag inte hänger med på lektionerna (n=801)

♀ Könsskillnad

Bland barn som inte vågar säga till i skolan:

39 % av flickorna
12 % av pojkarna

☁ Annan belastning

Bland barn som inte vågar säga till i skolan:

29 % har belastning i barnets nära nätverk, jämfört med 19 % bland barn som vågar säga till
47 % har ekonomisk belastning, jämfört med 27 % bland barn som vågar säga till

SKOLAN

När barn känner stöd och delaktighet ser bilden annorlunda ut

Skolan handlar inte bara om undervisning. I barnens svar framträder också stöd från vuxna och känslan av delaktighet som faktorer som hänger ihop med högre framtidstro och starkare självbild.

Får stöd av vuxna (71 %)

Hög framtidstro 87%

Positiv självbild 78%

Får inte stöd av vuxna (5 %)

Hög framtidstro 60%

Positiv självbild 48%

Fråga: Vuxna i skolan hjälper mig om jag behöver hjälp (n=782)

När stöd från vuxna saknas

Bland barn som inte uppger att vuxna i skolan hjälper dem:

41 % har belastning i barnets nära nätverk

39 % har ekonomisk belastning

Positiv delaktighet (69 %)

Hög framtidstro 88%

Positiv självbild 76%

Låg delaktighet (7 %)

Hög framtidstro 47%

Positiv självbild 29%

Fråga: Jag känner mig delaktig i skolan (n=1035)

När delaktigheten är låg

Bland barn med låg delaktighet:

32 % har belastning i barnets nära nätverk

25 % har ekonomisk belastning

Ekonomisk oro

I barnens svar ser vi att oro för pengar inte bara finns hos de vuxna. För många barn märks den också i den egna vardagen.

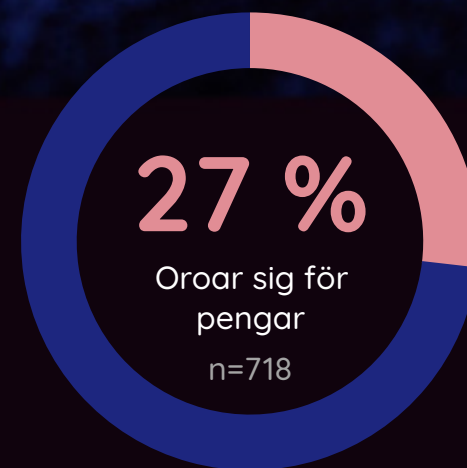
I många fall syns det i konkreta uttryck för utsatthet, som att barn går hungriga eller gör olagliga saker för att få pengar. Uppslaget visar också hur ofta barn själva oroar sig för pengar och vem i deras närhet som också bär på ekonomisk oro.

Q Så läser du uppslaget

Här ser du hur ekonomisk oro tar sig uttryck i barns vardag.

Här redovisas:

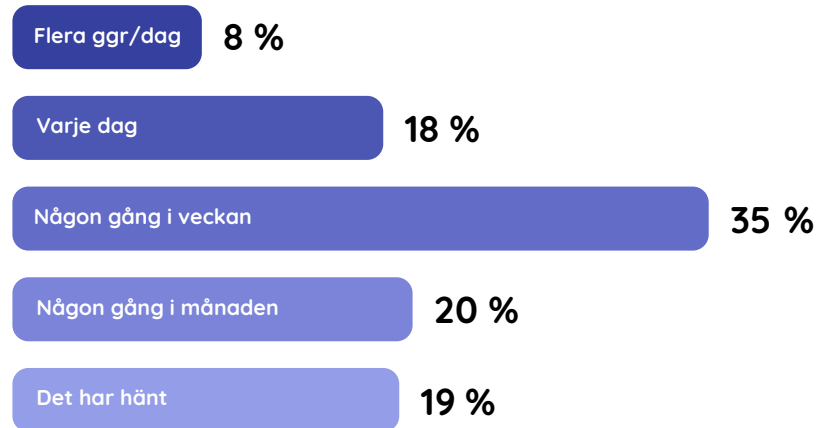
- hur ofta barn oroar sig för pengar
- vem i barnets närhet som oroar sig för pengar
- hur vuxnas oro också märks hos barnet

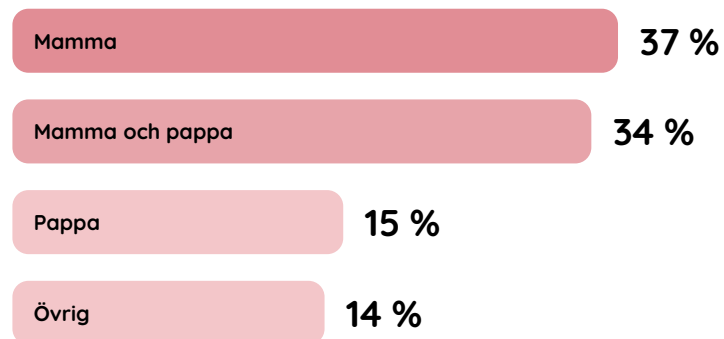
EKONOMISK ORO

Ekonomisk oro stannar inte hos de vuxna

Hur ofta oroar barn sig för pengar? (n=195)

Vem oroar sig för pengar? (n=988)

När oron får konkreta uttryck (n=133)

I de följdfrågor som handlar om hur ekonomisk oro märks i barnets vardag uppger de:

15 % att de har gått hungriga på grund av pengar

29 % att de gjort olagliga saker för att få pengar

Vuxnas oro märks hos barnet (n=299)

Bland de 299 barn som anger att mamma, pappa eller båda föräldrarna oroar sig för pengar uppger:

32 % att de också själva oroar sig för pengar

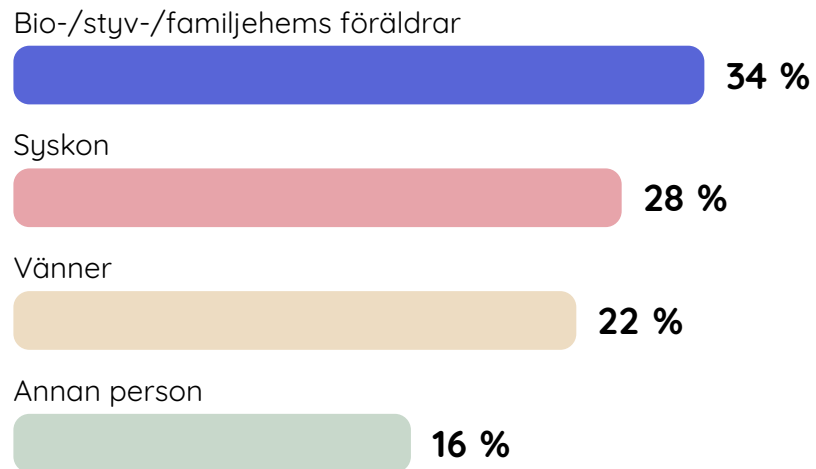
NÄTVERK

När belastning i barnets nätverk påverkar barnet

Belastning i barnets nära nätverk påverkar sällan bara den person det gäller, utan också barnet. I barnens svar ser vi att signaler om alkohol, droger, kriminalitet eller fängelse i nätverket ofta hänger ihop med annan belastning i barnets egen situation.

Här synliggörs en del av den belastning som kan finnas i barnets nätverk – och vilka personer i barnets närhet som uppges stå för den.

Vem uppges göra olagliga saker? (n=225)

Barnens egna svar ger oss ett bättre underlag i hälsosamtalen och hjälper oss att förstå barnets situation i sin helhet.

- Kurator

VÅLD

Våld i familjen står sällan ensamt

229 barn, motsvarande 11 %, har beskrivit våld i familjen – antingen riktat mot dem själva eller mellan andra i familjen. I denna grupp är svagare självbild, ekonomisk press och belastning i nätverket vanligare. Våld i familjen behöver därför förstås som en del av ett större sammanhang.

Diagrammet till höger visar andelen barn i respektive grupp som också uppger andra markeringar.

⚠ Viktigt att uppmärksamma

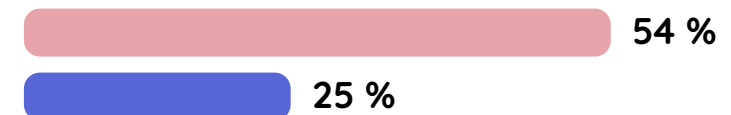
När barn beskriver våld i familjen finns det ofta också andra tecken på belastning i deras livssituation.

Barn som uppger våld i familjen jämfört med barn som inte gör det

Belastning i barnets nätverk

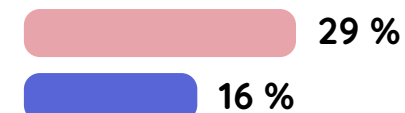
Låg självbild

Ekonomisk belastning

Låg framtidstro

- Barn som uppger våld i familjen
- Barn som inte uppger våld i familjen

ALLVARLIGA SIGNALER

Allvarliga signaler behöver fångas upp tidigt

I barnens svar finns också signaler om att inte vilja leva längre och om tankar på att avsluta sitt liv. Dessa signaler måste tas på största allvar. Bland barn som beskriver sådana tankar uppger nästan var tredje att de vill ha stöd och hjälp.

Tankar på att avsluta sitt eget liv är tydligt vanligare bland barn med ekonomisk belastning än bland barn utan sådan belastning (19 % jämfört med 4 %). Detsamma gäller barn med belastning i sitt nätverk, jämfört med barn utan sådan belastning (13 % jämfört med 5 %).

” Vi behöver sluta prata om barn och i stället prata med dem.

- Socialsekreterare

13 % har tankar på att avsluta sitt liv
270 barn

Jag har tankar på att avsluta mitt eget liv (n=270)

Flera gånger om dagen

Varje dag

Någon gång i veckan

Någon gång i månaden

Det har hänt

Vad vill barn ha hjälp med?

54 % Att jag inte kan koncentrera mig på lektionerna
(n=868)

33 % Att jag inte tycker om skolan
(n=1598)

30 % Att jag tycker skolan är jobbig
(n=864)

Vad barn oroar sig för

61 % Att jag inte tror att det kommer gå bra för mig i framtiden
(n=1734)

53 % Att någon i min närhet är ledsna
(n=1029)

27 % Att jag inte tycker om skolan
(n=1598)

BARNENS RÖST

Vad barnen själva lyfter fram

Barnens egna svar visar också vad de själva lyfter som svårt, vad de oroar sig för och vad de vill ha hjälp med. Det ger ett viktigt komplement till rapportens övriga analyser och påminner om att barns prioriteringar inte alltid är desamma som vuxnas.

I barnens svar återkommer skolan både som något som är svårt, något barn vill ha hjälp med och något som väcker oro. Samtidigt pekar svaren också mot relationer, koncentration och framtidstro som centrala delar av barns egen bild av sin situation.

“Det var lättare att prata med socialtjänsten när jag redan hade svarat i Ommej innan.”

- Barn, 13 år

Tre centrala insikter

1. Barns svårigheter hänger ofta ihop

Det som märks i skolan hänger ofta ihop med sådant som pågår hemma, i nätverket, i måendet och i barnets vardag. Rapporten visar att signaler sällan står ensamma och att barnets situation behöver förstås som en helhet.

2. Det barn själva berättar gör helheten tydligare

Barnen lyfter ofta sådant som vuxna annars riskerar att missa, tolka för snävt eller upptäcka för sent. När barnets egen berättelse får större plats blir det lättare att förstå vad som faktiskt pågår.

3. Tidiga signaler behöver leda till samordnat stöd

Rapporten visar att det inte räcker att reagera när problemen redan vuxit sig stora. När flera delar av barnets situation blir synliga tidigare ökar möjligheten att agera rätt och i tid.

Barns liv hänger ihop – stödet behöver göra detsamma

En av rapportens tydligaste slutsatser är att barnets liv inte följer våra organisationsgränser. För barnet hänger skola, hem, mående, trygghet, relationer, ekonomi och nätverk ihop. Därför behöver också vårt sätt att förstå, följa upp och ge stöd utgå från barnets hela livssituation.

Om vi på allvar vill stärka barns möjligheter att må bra och lyckas räcker det inte att lappa och laga när konsekvenserna redan vuxit sig stora. Vi behöver bli bättre på att upptäcka signaler tidigt, förstå grundproblemen bättre och skapa stöd som håller ihop. Det kräver att barnets egen röst får större plats, att fler verksamheter delar helhetsbilden och att tidiga signaler leder till handling – inte till att ansvaret skickas vidare.

Barn ska inte anpassas till våra verksamheter. Våra verksamheter ska anpassas till barnen.

Ommej

En hållbar framtid
börjar med våra barn

En av nordens 5 bästa
hälsoinnovationer

ommej.se

